

SOCb2002 Sociální hnutí a politický protest

Přednáška 8: Sociální hnutí a třída

Teorie

- Oddělování odborového protestu a „jiných“ hnutí
- Současné odborové hnutí – západní vs. východní Evropa (inkluze, korporativismus, post-socialismus)
- Studia sociálních hnutí – potlačení tématu ekonomického protestu
- Současné empirické přístupy: zdroje, příležitosti, křivdy, identity, rámování
- Od protestů ke stávkám, od stávek k protestům
- Ekonomika jako zdroj protestů vs. rámování (třída vs. národ)

Mobilizace založené na sociální stratifikaci

- Vzpoury otroků
- Selská povstání (v českých zemích od 16. století, proti povinnosti roboty, poddanství atp.)
- Dělnické protesty (mj. v Česku během Velké hospodářské krize 30. let 20. století)
- Hobsbawm: Sociální zbojnictví, tajná vesnická společenství, rolnická revoluční hnutí, mafie, preindustriální městské gangy

Konec hnutí třídy?

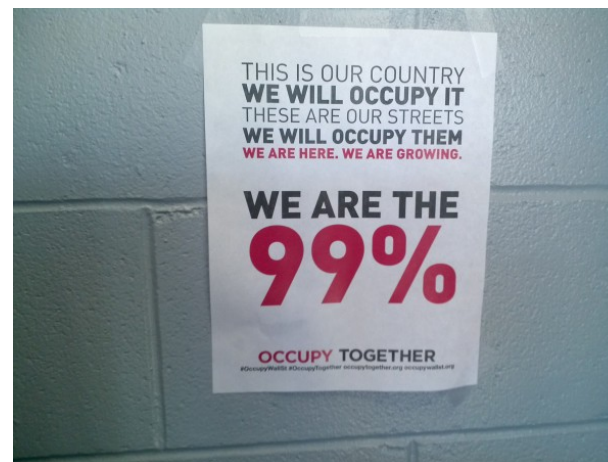
- Marx: hnutí třídy (třída o sobě a pro sebe)
- Althusser: naddeterminace třídního boje
- Gramsci: role idejí
- Po 2. světové válce: průmyslový pluralismus, „demokratický třídní boj“, post-materialismus
- Kritika neomarxistů a teoretiků nových sociálních hnutí (přerozdělování vs. uznání)
- Nástup neoliberalismu 80. let 20 století, pád „východního“ socialismu
- Teorie nových sociálních hnutí
- ... a jejich kritika:
  - normativní nespokojenost stojící údajně za vznikem NSH může být považována za víceméně konstantní historickou okolnost
  - Příliš vágní tvrzení o původu NSH v nástupu post-industriální společnosti – chybí empirické důkazy, využívají se neoperacionalizovatelné předpoklady, přehání se míra nespokojenosti při vzniku NSH

Současná „hnutí třídy“

Occupy Wall Street

- Následek tzv. Velké recese 2007/2008
- Inspirováno Arabským jarem (a evropskými protesty proti škrťům) – masové okupace veřejných prostor (náměstí, parky)
- Obava z fungování globálního finančního systému, ekonomických a sociálních nerovností, podkopávání demokracie
- Cíle: zdanění bohatých, regulace finančního průmyslu

Hnutí proti úsporným politikám (anti-austerity)

- Hlavně po Velké recesi 2007/2008

Městské nepokoje, velké stávky

- Francie, Velká Británie (2005, 2011, 2022-2023 atd.)

Ekonomický protest a stávky v ČR

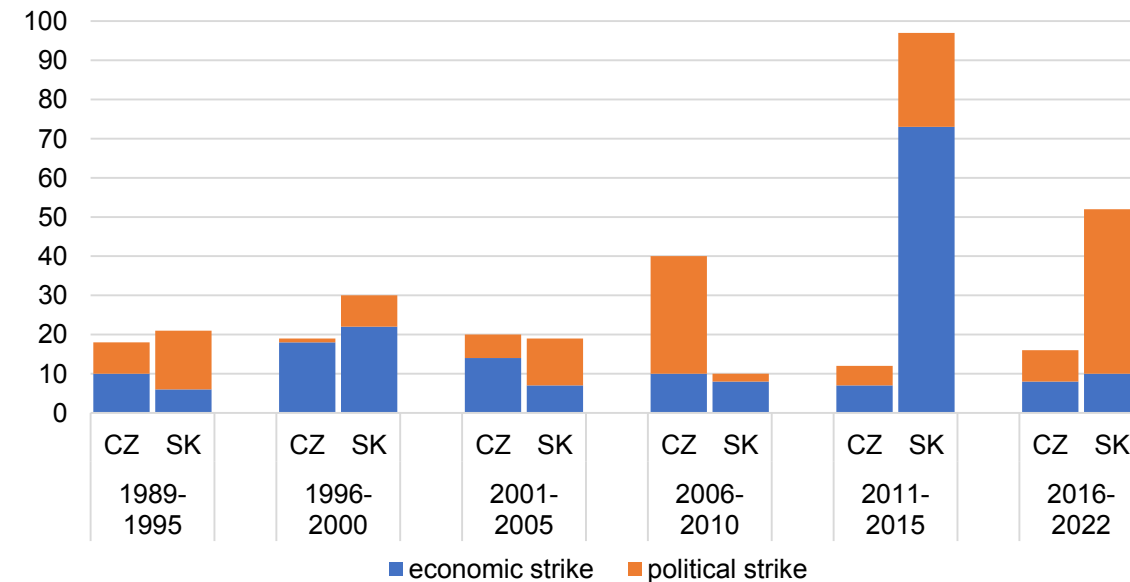
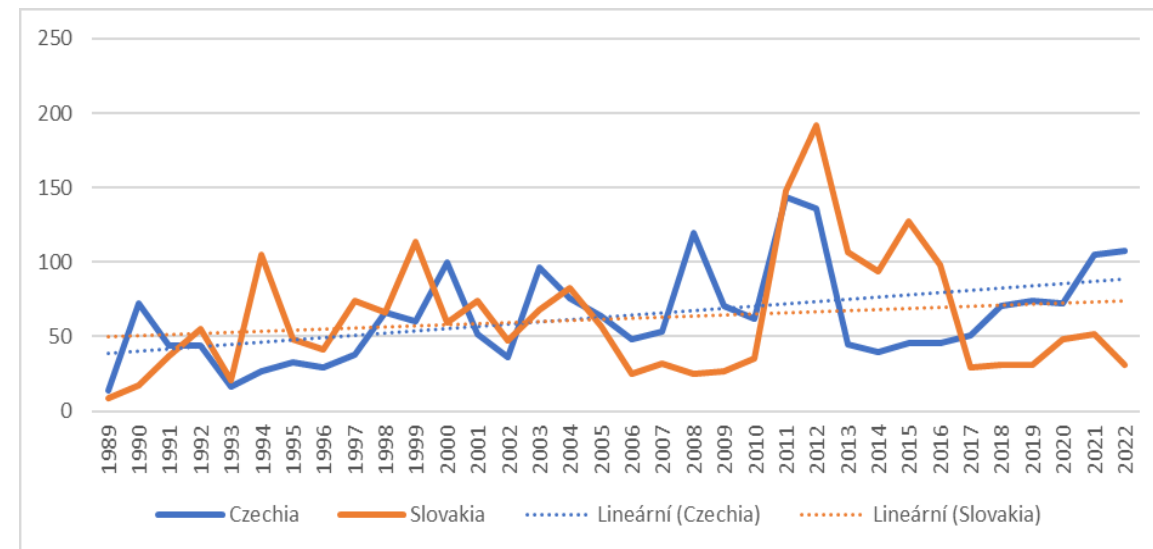
2 dny - 25. až 26. března **1996** - Začala stávka zdravotníků za zvýšení platů. Zdravotní sestry začaly stávkovat v 06:00, pak se přidali lékaři. V nemocnicích byl zajištěn víkendový provoz. Stávky se zúčastnili zaměstnanci asi 130 nemocnic ze 199 - celkem asi 60 procent zdravotníků.

5 dní - 4. až 8. února **1997** - Stávka železničářů měla trvat 48 hodin, byla ale několikrát prodloužena. Stávky se zúčastnila asi polovina zaměstnanců ČD. Některé zdroje odhadovaly škody na zhruba miliardu korun.

16 dní - 6. až 21. března **1997** - Pracovníci olomouckého dopravního podniku zahájili časově neomezenou stávku za vyšší platy. Stávku chtěli odboráři první den přerušit a jednat o požadavcích. Radní podmiňovali jednání jen ukončením stávky, kterou označili za nezákonnou. Městskou dopravu zabezpečovali řidiči ČSAD. Stávka byla ukončena až 21. března ve 23:59 po příslibu zvýšení mezd o 14 procent.

41 dní - 1. ledna až 10. února **2001** - V České televizi vyhlásila stávku Nezávislá odborová organizace ČT v reakci na krizi, která zasáhla organizaci po odvolání generálního ředitele Dušana Chmelíčka a jmenování Jiřího Hodače do této funkce. Zaměstnanci během stávky i nadále zajišťovali vysílání. Stávku ukončili 10. února poté, co den před tím poslanci zvolili prozatímním ředitelem ČT Jiřího Balvína.

06 dní - 1. až 6. června **2011** - V Ostravě stávkovali zaměstnanci tamního dopravního podniku za zvýšení platů. Tramvaje a autobusy jezdily během protestní akce podle nedělního jízdního řádu. Odboráři se domohli navýšení platů o pět procent od příštího roku.

Strategie českého socioekonomického protestu 1989-2022

